

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE
Broj: 02 – 345
Podgorica, 10.04.2020.godine

ANALIZA INFORMATIVNOG PROGRAMA
TV EMITERA SA NACIONALNIM POKRIVANJEM
- EPIDEMIJA COVID-19 -

ZAKONSKI OKVIR

Članom 59 Zakona o elektronskim medijima¹ propisano je da je emiter dužan da dnevno emituje najmanje 12 sati programa i da najmanje 10% ukupnog nedjeljnog programa posveti objavljivanju vijesti i informacija iz zone pokrivanja. Takođe, emiter je dužan da dnevno emituje informativni program u trajanju od najmanje 30 minuta u okviru kojeg najmanje jednu informativnu emisiju u trajanju od najmanje 20 minuta.

Članom 13 Pravilnika o programskim standardima² propisano je da su u sadržajima o posljedicama prirodnih katastrofa, mediji dužni da dosljednom primjenom profesionalnih i etičkih standarda novinarskog kodeksa na primjeren način realizuju obavezu informisanja javnosti i potrebu za iskazivanjem saosjećanja, uz eliminisanje rizika od senzacionalizma.

Takođe je propisano da se mora se poštovati pravo na privatnost žrtava i drugih osoba koje su pogođene tim događajima, te da osobe u stanju bola ili šoka ne smiju biti izložene pritisku da daju intervjuje ili učestvuju u programima.

DRUŠTVENI KONTEKST I CILJ ANALIZE

Počev od januara 2020. godine svijet je ušao u stanje neočekivane i iskustveno nepoznate zdravstvene krize, koja je postavila izazove funkcionisanja za sve, pa i za medije.

- Vlada u Kini potvrdila je u Vuhanu prvi slučaj osobe oboljele od nepoznate bolesti, 31. decembra 2019. godine.
- Nakon pojave osoba koje imaju novi koronavirus u više zemalja, Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je 30. januara globalnu zdravstvenu vanrednu situaciju.
- Od strane Svjetske zdravstvene organizacije, 11. februara, predloženo je službeno ime za bolest koju novi koronavirus uzrokuje: Covid-19.
- Pandemija virusom COVID-19 proglašena je 11. marta.
- Crna Gora, do tada jedina evropska zemlja bez registrovanih slučajeva, zabilježila je 17. marta prva dva slučaja obolijevanja od novog koronavirusa.
- Nakon što je Vlada Crne Gore donijela više privremenih mjera za sprečavanje širenja obolijevanja od COVID-19, 26. marta proglašava se epidemija u Crnoj Gori.

¹ "Sl. List Crne Gore", br. 046/10, 040/11, 053/11, 006/13, 055/16, 092/17

² "Sl. list Crne Gore", br. 035/11, 007/16, 008/19

Imajući u vidu da je širenje epidemije novog koronavirusa pitanje od javnog interesa, posebna pažnja je usmjerena na zakonsku obavezu medija da obezbijede istinito informisanje, zasnovano na vjerodostojnim informacijama.

Informativni program predstavlja važan segment emitovanja bilo kojeg emitera. Kroz emisije i programe o tekućim događajima javnost se upoznaje o važnim temama od javnog interesa, zakonske odredbe i aktuelna dešavanja od značaja za javno zdravlje. Imajući navedeno u vidu, neophodno je da se u ovim programima osigura, u trenutnim okolnostima naročito važno, cjelovito i blagovremeno informisanje, kroz objavljivanje kvalitativno i kvantitativno relevantnih informacija u obradi određene tematike.

Informativni programi moraju imati za cilj da pruže tačne i istinite informacije i ponude pregled aktuelnih događanja, putem kojeg se gledaoci upoznaju sa svim dostupnim relevantnim činjenicama kako bi mogli formirati lični stav. Za stvaranje potpune slike o nekom događaju neophodno je da informacije koje se pronose u ovim programima budu predočene na način korektan za shvatanje prirode samog događaja.

Imajući navedeno u vidu, analiza ima za cilj da, u trenutnim okolnostima, utvrdi dostupnost informacija od posebnog značaja za javnost, kao i način njihovog predstavljanja u cilju ispunjenja cjelovitog i blagovremenog informisanja javnosti o epidemiji virusa COVID-19.

METODOLOŠKI OKVIR

Za potrebe analize, u periodu od **26. marta do 01. aprila** 2020. godine, analizirane su informativne emisije četiri televizijska emitera sa nacionalnim pokrivanjem: Prvi program Televizije Crne Gore (TVCG1), TV Prva, TV Vijesti i TV Nova M.

Drugi program Televizije Crne Gore, iako ima nacionalnu pokrivenost, nije obuhvaćen analizom jer se, u trenutnim okolnostima, na ovom kanalu realizuju projekti „Uči doma“, Ministarstva prosvjete, i „Živimo kulturu“, Ministarstva kulture.

1. Analizirane su emisije, u **sopstvenoj produkciji emitera**, koje imaju za cilj prvenstveno informisanje javnosti i upoznavanje sa činjenicama od značaja za trenutnu zdravstvenu i epidemiološku situaciju u Crnoj Gori, u pogledu trajanja sadržaja i načina predstavljanja.

Analizom je obuhvaćen **klasičan informativni program**, s posebnim akcentom na centralne informativne emisije, **jutarnji i dnevni programi**, koji su uobičajeno kolažne forme programa ali su u aktuelnom trenutku gotovo u potpunosti posvećene informisanju o epidemiji COVID-19, **specijalne emisije** posvećene aktuelnoj temi i **emisije o tekućim događajima** (uobičajeno, talk show emisije), koje su se u posmatranom periodu takođe bavile istom temom. Analizom su obuhvaćena samo **premijerna emitovanja** sadržaja.

Kratke vijesti, koje spadaju u klasični informativni program, a emituju se u okviru kolažnih programa, obuhvaćene su i prikazane u kategoriji kolažni program.

2. Cijeneći kao posebno značajne, analizirane su centralne informativne emisije četiri televizijska emitera sa nacionalnim pokrivanjem.

Naziv medija	Naziv sadržaja	Vrijeme emitovanja
Prvi program Televizije Crne Gore – TVCG1	Dnevnik	19:30
Televizija Prva – TV Prva	Žurnal	19:00
Televizija Vijesti – TV Vijesti	Vijesti u pola 7	18:30
Televizija Nova M – TV Nova M	Centralni	18:00

Centralne informativne emisije su analizirane prema sljedećim karakteristikama sadržaja, i to:

- Trajanje sadržaja.
- Broj priloga u informativnoj emisiji.
- Tematska zastupljenost:
politika (spoljna i unutrašnja politika, međunarodni odnosi, rad državnih institucija);

privreda (ekonomske strategije, privredni rast, preduzetništvo, trgovina);
socijalne teme (religija, socijalne usluge, socijalno angažovane društvene akcije, mediji);
nasilje, kriminal i nesreće (korupcija, kriminal, nasilje, požari, nesreće);
zdravlje;
kultura;
obrazovanje;
aktuelnosti (različite servisne informacije);
zabava;
sport.

- Vrsta priloga (vijest, izvještaj, osvrt/analiza/komentar, intervju/gost u studiju):

Vijest - kratki prilozi, usmjereni uglavnom na davanje informacije, obavještavanje o jednom događaju, pitanju/temi;

Izvještaj - širi prilozi organizovani i realizovani sa namjerom da informišu o događaju u njegovom procesu, nečemu što ima tok i više elemenata, sadrže izjave, poruke i zaključke;

Izvještaj sa terena (On the spot) – informisanje sa mjesta događaja sa reporterom u slici, u živom uključenju ili snimljenom materijalu;

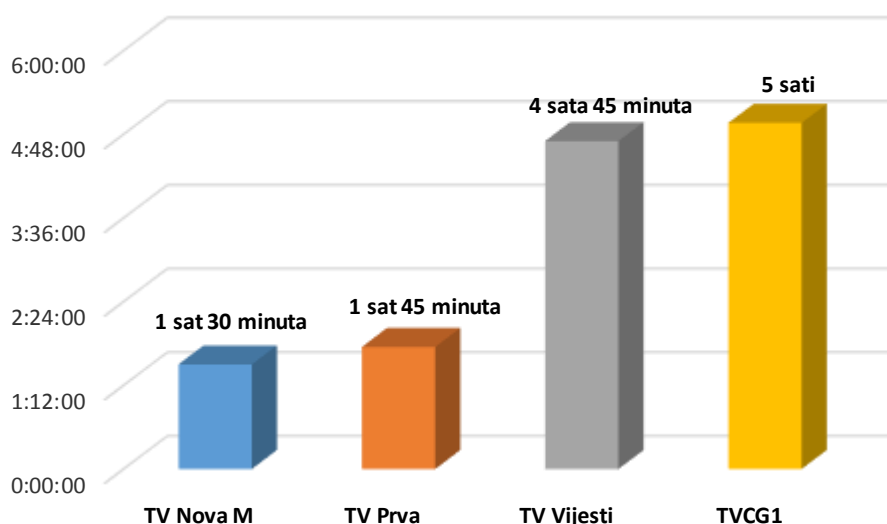
Osvrt/analiza/komentar – forme, proizvedene kao skup više različitih sadržinskih elemenata, koje sadrže i ocjene, stavove i komentare novinara u odnosu na određeni događaj ili temu;

Gost u studiju - prilozi u kojima, u okviru informativne emisije, gostuje javna ili druga ličnost i daje odgovore na novinarska pitanja.

ANALIZA INFORMATIVNIH SADRŽAJA

Na programu četiri posmatrana televizijska emitera dnevno se, u prosjeku, emituje ukupno 13 sati informativnog programa, dominantno posvećenog informisanju javnosti u vezi sa aktuelnom epidemijom COVID-19.

Prosječno dnevno, standardizovano, trajanje ove vrste sadržaja po emiteru iznosi: pet sati sadržaja u programu TVCG1, četiri sata i 45 minuta u programu TV Vijesti, sat i 45 minuta u programu TV Prva, te sat i 30 minuta u programu TV Nova M.

Grafik 1: Prosječno dnevno, standardizovano, trajanje informativnih emisija (COVID-19)

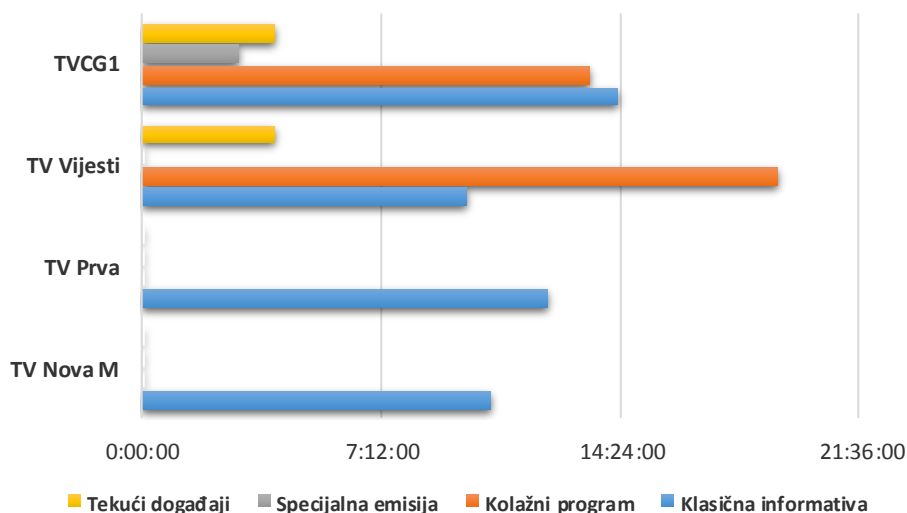
Navedenim su u programu TVCG1 obuhvaćeni sadržaji: jutarnji program „Dobro jutro Crna Goro“, „Vijesti“ u 9, 10, 12, 13 i 14 sati, „Dnevnik 1“, „Vijesti u 18“, emisija „Korona – Ostani doma!“, „Dnevnik 2“ i „Dnevnik 3“. Takođe su obuhvaćena premijerna emitovanja sadržaja „Argumenti“, „Zumiranje“ i „Živa istina“, koji su se u posmatranom periodu bavili situacijom vezanom za epidemiju Covid-19.

U programu TV Vijesti, obuhvaćeni su sadržaji: jutarnji program „Boje jutro“, „Vijesti“ u 10, 12 i 14, „Boje dana“, „Vijesti u pola 5“, „Vijesti u pola 7“, „Vijesti u 10“. Takođe su obuhvaćena premijerna emitovanja sadržaja „Reflektor“ i „Načisto“ koji su u posmatranom periodu primarno bili usmjereni na informisanje javnosti u vezi sa epidemijom Covid-19.

U programu TV Prva obuhvaćeni su sadržaji: „Jutarnji žurnal“ u 9 i 10 sati, „Žurnal“ u 17, „Žurnal“ u 19 sati i „Noćni Žurnal“.

U programu TV Nova M obuhvaćeni su sadržaji: „Vijesti“ u 11, 13 i 15 sati, „Vijesti“ u 16:30 i „Centralni dnevnik“.

Na sve četiri televizije svakodnevno se prenose konferencije za štampu Nacionalnog koordinacionog tijela za suzbijanje zaraznih bolesti. Navedeni prenosi nijesu obuhvaćeni analizom.

Grafik 2: Ukupno sedmično trajanje informativnih emisija (po emiteru, po formatu)

Svi analizom obuhvaćeni emiteri su informativni program usmjerili na izvještavanje o dešavanjima u vezi sa novim koronavirusom. Emitovan je značajan broj informacija, intervju, priloga i uključenja koja se bave navedenom temom. U tzv. kontakt programima, sadržajima sa gostima u studiju, intervjuisani su gosti različitog profila (zdravstveni radnici, predstavnici državnih institucija, društveno angažovane ličnosti) na temu aktuelne zdravstvene i epidemiološke situacije.

Generalna je ocjena da su u analiziranim sadržajima prenošena mišljenja, prije svega, medicinskih radnika, stručnjaka i autoriteta, te kredibilnih novinarskih izvora.

U gotovo svim analiziranim sadržajima emitovani su razgovori (uključenja putem Viber-a, Skype-a ili sl. platformi) sa osobama različitih profila (zdravstveni radnici, sportisti, studenti...), koje se nalaze van Crne Gore, u zemljama koje predstavljaju najveća žarišta pandemije. Navedeno je potencijalno moglo dovesti do širenja neprovjerenih informacija. Generalna je ocjena da u navedenim programskim segmentima, nije bilo senzacionalizma i širenja panike.

Nijesu zabilježeni slučajevi prenošenja informacija kojima bi se povrijedilo pravo na privatnost oboljelih od novog koronavirusa i drugih osoba koje su pogođene tim događajima.

Sve posmatrane televizije su na adekvatan način usmjeravale gledaoce na zvanične kanale informisanja nadležnih državnih službi, između ostalog i emitujući spotove Instituta za javno zdravlje, Kliničkog centra Crne Gore, broj Call centra, kao i poziv Ostani doma, uz hashtagove #coronainfocg, #ostanidoma, #ostacudoma, #stayathome.

Od posmatranih 35 pojedinačnih sadržaja na sve četiri televizije, samo jedan sadržaj, „Dnevnik 1“ Televizije Crne Gore, imao je prevod na znakovni jezik. Navedeno predstavlja 3,8% ukupno emitovanog informativnog programa (za četiri emitera).

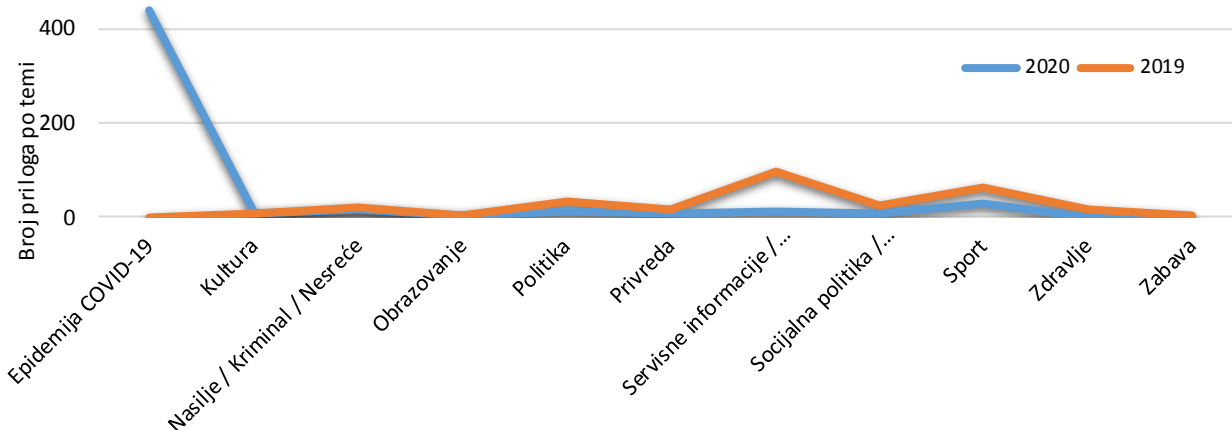
U posmatranom periodu nije bilo sadržaja na albanskom i romskom jeziku³.

ANALIZA CENTRALNE INFORMATIVNE EMISIJE

Prosječna centralna informativna emisija u posmatranom periodu je trajala 36 minuta (prosjeak za TVCG 40 minuta, za TV Vijesti, TV Prva i TV Nova M – 35 minuta).

Gotovo 85% vremena u centralnim informativnim emisijama se odnosilo na informacije i teme vezane za epidemiju COVID-19.

Upoređujući tematsku strukturu posmatranih centralnih informativnih emisija, sa tematskom zastupljenošću priloga u centralnim informativnim emisijama, istih emitera, u istom periodu 2019. godine⁴, u trenutno emitovanim emisijama vidi se prisustvo gotovo samo jedne teme - epidemija COVID-19. U posmatranih 28 informativnih emisija bilo je 440 pojedinačnih objava (priloga, vijesti, izvještaja) vezanih za aktuelnu temu. Objava (priloga, vijesti, izvještaja) na sve druge teme, zajedno, bilo je svega 85.

Grafik 3: Tematska zastupljenost u informativnim emisijama (2019 vs 2020)

Različitu tematsku strukturu centralnih informativnih emisija je neophodno tumačiti u kontekstu činjenice da su, televizijske kuće u aktuelnom trenutku suočene sa ograničenim ljudskim resursima, te da su sve svoje kapacitete usmjerile na proizvodnju informacija vezanih za epidemiju COVID-19. Broj objavljenih informacija pokazuje da u njihovoj proizvodnji učestvuju i novinari koji se uobičajeno bave drugim, značajno drugačijim, tematskim sadržajima. Navedeno za urednike programa predstavlja dodatni izazov.

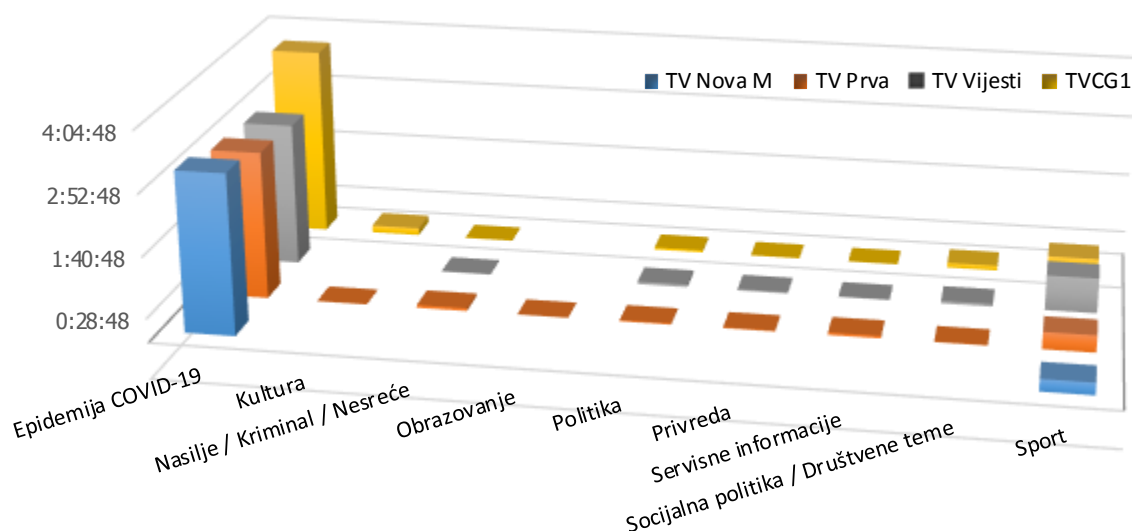
Upoređujući tematsku strukturu centralnih informativnih emisija, po emiterima, gotovo da nema razlika. Izuzev informacija vezanih za epidemiju COVID-19, jedino je značajno učešće informacija vezanih za sport, koje su, iako prirodno neodvojive od trenutne situacije, bile strukturno odvojene i tematski jasno apostrofirane.

³ U posmatranom periodu nije bilo redovnih sadržaja TVCG1 na albanskom i romskom jeziku.

Važni je napomenuti da su u trenutku objavljivanja Analize, u centralnoj informativnoj emisiji TVCG1 emitovani prilozi na romskom jeziku koji su vezani za razvoj epidemiološke situacije u naselju „Vrela Ribnička“ u Podgorici.

Takođe TVCG1 je uvela prevod na znakovni jezik centralne informativne emisije i informativnu emisiju na albanskom jeziku „Lajmet“.

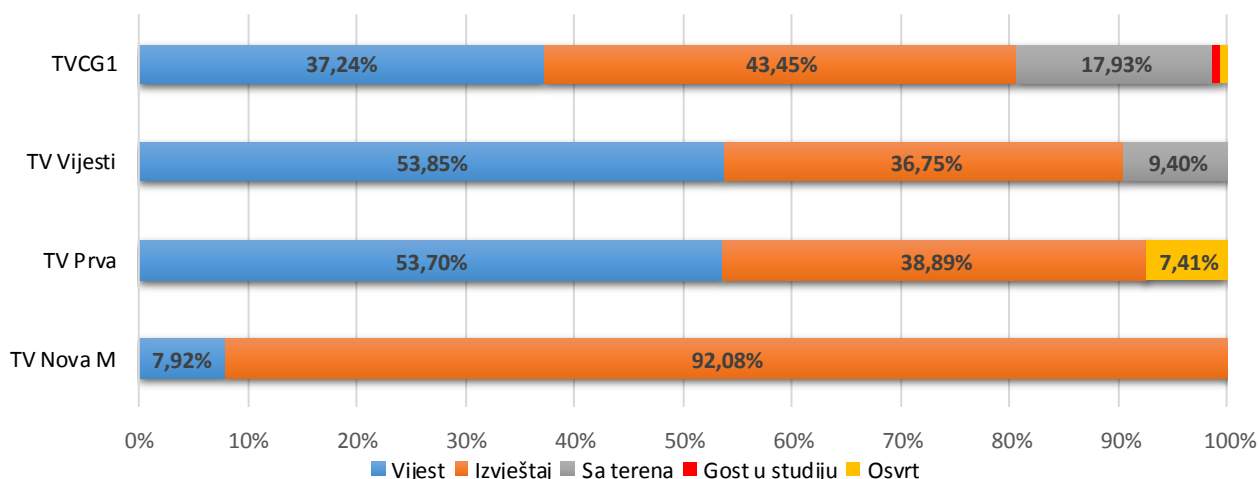
⁴ Analiza vidljivosti žena i muškaraca u centralnim informativnim emisijama nacionalnih televizija (02-329 od 04.03.2019)

Grafik 4: Tematska zastupljenost u informativnim emisijama (mart 2020)

Analizirajući forme korišćene u emitovanim sadržajima, najzastupljeniji su izvještaji, po broju i po trajanju. TVCG 1 i TV Vijesti su u posmatranim centralnim emisijama imale izvještavanje sa terena.

U programu TVCG1 je naročito bilo prisutno izvještavanje dopisnika iz različitih regiona zemlje. TVCG1 je u prosjeku emitovala četiri izvještaja sa terena u jednoj centralnoj informativnoj emisiji. TV Vijesti su u prosjeku emitovale dva takva izvještaja.

Grafik 5: Forme izvještavanja u centralnim emisijama

Prilikom analize sadržaja, mora se imati u vidu da je novinarima u trenutnim okolnostima, radi sopstvene i zaštite drugih, ograničeno kretanje i limitiran pristup događajima, zvaničnim predstavnicima institucija, sagovornicima, jednom riječju – informacijama.

U emitovanim priložima korišteni su snimci sa konferencija za štampu NKT, izjave predstavnika zdravstvenog sistema i drugih državnih institucija (snimci press službe Vlade Crne Gore), agencijski snimci, amaterski snimci. Približno 17% priloga TV Nova M je preuzeto od televizija iz regiona (Nova S, Nova BH, N1 – Beograd, Zagreb, Tuzla).

Posmatrane centralne informativne emisije bile su, generalno govoreći, orijentisane na činjenično izvještavanje, prenošenje kredibilnih izvora, mišljenja i tumačenja nadležnih organa. Prepoznaje se napor uloženi da se u navedenim sadržajima izbjegnju spekulacije i senzacionalizam, te da se gledaoci informišu i edukuju o rizicima i načinima zaštite.

OCJENE, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

- Trenutne okolnosti vezane za pandemiju COVID-19 stavljaju emitere pred izazov – da pruže relevantne informacije, od značaja za javnost, i pokažu adekvatan nivo odgovornosti u zaštiti novinara od mogućeg obolijevanja. Novinarima je u trenutnim okolnostima, radi sopstvene i zaštite drugih, ograničeno kretanje i limitiran pristup događajima, zvaničnim predstavnicima institucija, sagovornicima, jednom riječju – informacijama.
- U nedostatku relevantnih, naučno utemeljenih podataka o virusu COVID-19, stvara se potencijal za širenje neprovjerenih informacija. U datim okolnostima mediji imaju ključnu ulogu da građani dobiju pouzdane informacije.
- Nacionalni TV emiteri su u posmatranom periodu informativni program usmjerili na izvještavanje o dešavanjima u vezi sa novim koronavirusom. Na programu četiri posmatrana televizijska emitera dnevno se, u prosjeku, emituje ukupno 13 sati informativnog programa, dominantno posvećenog informisanju javnosti u vezi sa aktuelnom epidemijom COVID-19.
- Generalna je ocjena da su u analiziranim sadržajima propagirana mišljenja, prije svega, medicinskih radnika, stručnjaka i autoriteta, te kredibilnih novinarskih izvora. Takođe, generalno govoreći, u analiziranim programskim segmentima, nije bilo senzacionalizma i širenja panike.
- Sve posmatrane televizije su na adekvatan način usmjeravale gledaoce na zvanične kanale informisanja nadležnih državnih službi, promovisale mjere za prevenciju širenja epidemije, promovisale smjernice i savjete nadležnih organa.
- U posmatranom periodu svega 3,8% emitovanih informativnih sadržaja imalo je prevod na znakovni jezik. U posmatranom periodu nije bilo sadržaja na albanskom i romskom jeziku. Imajući u vidu neophodnost da cjelokupno stanovništvo bude pravovremeno informisano o događajima od značaja za javno zdravlje, Agencija apeluje na televizijske emitere da obrate posebnu pažnju na dostupnost objavljenih informacija osobama sa oštećenjem sluha, kao i na albanskom i romskom jeziku. U tom smislu preporučuje se da se makar za djelove centralne informativne emisije, koji se odnose na važna obavještenja u vezi sa zaštitom javnog zdravlja, obezbijedi prevod na znakovni ili jezik manjinskog naroda. Takođe, apeluje se da se važna saopštenja i obavijesti nadležnih državnih organa u vezi sa zaštitom od širenja infekcije, daju u vidu telopa (statične slike) na punom ekranu, kao i da se tokom informativnih emisija koristi kajron kao sredstvo prenošenja veoma značajnih informacija u vezi sa zaštitom javnog zdravlja.
- Pandemija novog koronavirusa je pogodila više od 1,6 miliona ljudi na svijetu. I mediji se, kao i ostatak planete, nalaze u situaciji novih i iskustveno nepoznatih okolnosti. Zbog toga se, kao neophodnost nameće društveno prepoznavanje značaja i doprinosa novinarske profesije koja svakodnevno radi sa ciljem da stanovništvo na osnovu tačnih i relevantnih informacija formira sopstveni stav o trenutnim dešavanjima.

Neophodno je uvažiti napore medija u Crnoj Gori da se informacije predoče na način korektan za shvatanje prirode samog događaja i stanovništvo informiše i obrazuje u vezi sa opasnostima i izazovima sa kojima se suočavamo.

Sa druge strane, važno je ukazati na odgovornost medija da u trenutnim okolnostima, pruže sadržajan i kvalitetan program i time daju najbolji doprinos, i još jedan razlog, da i zbog njihovog programa OŠTANEMO DOMA.

